

Zentán vendégeskedtünk

A Fiatall Levéltárosok Egyesületének XIV. Őszi Tábora

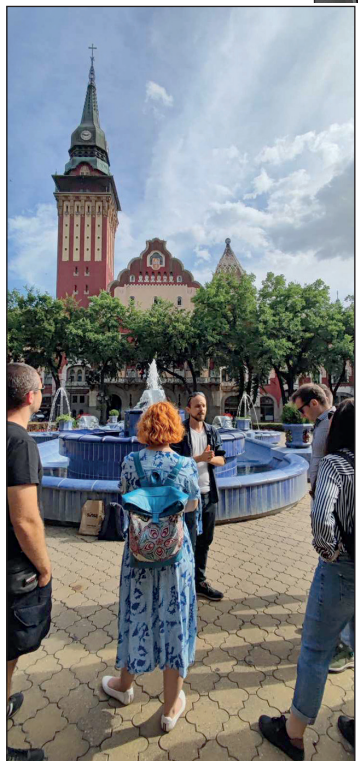
2023. szeptember 21–23. között került sor a Fiatall Levéltárosok Egyesületének XIV. Tudományos Őszi Taborára. Az idei évben a megszokottól eltérő módon, egyesületünk életében először határon túlra, Zentára (Szerbia) utaztunk, a Zentai Történelmi Levéltár meghívására.

A helyszín mellett a program is a szokásostól eltérő volt, a hangsúly Zenta és Szabadka megismerésére és a helyi levéltárosokkal való kapcsolatépítésre helyeződött. Érkezésünk napján a zentai városházára látogattunk. A stílusát tekintve a kései szecesszióhoz sorolható tornyos épület 1912 és 1914 között épült, miután a régi városháza 1911-ben leégett. A díszteremben Tari László zentai helytörténész előadását hallgatva ismerhettük meg a város történetét az 1216-os első okleveles említésétől kezdve. A település a Csanád nemzetség, majd a budai káptalan tulajdonában volt, szabad királyi városi rangot 1506-ban kapott II. Ulászlótól. A város a törökök elleni háborúban és a Rákóczi-szabadságharc idején többször elnéptelenedett és újjáépült. A helytörténet legjelentősebb eseménye az 1697-es zentai csata volt: szeptember 11-én Savoyai Jenő megállította a Tiszán átkelő török haderőt, amely Szeged elfoglalására készült. A város legnagyobb fejlődését a 19. század hozta, amikor kórház, kisebb kaszinó és több iskola is épült. A dualizmus éve alatt több szempontból is regionális központtá vált Zenta.

A helytörténeti előadást követően az épületben helyet kapó levéltárban köszöntöttek és vezettek körbe minket. Az archívumot a II. világháború után hozták létre, és öt Tisza menti község (Zenta, Magyarkanizsa, Ada, Óbecse és Szenttamás) területén működött és működő, állami, illetve magántulajdonban lévő cégek, intézmények iratanyagát őrzi. Látogatásunk lezárásaként a városháza tornyába másztunk fel, ahol a végtelen hosszúnak tűnő lépcsősort a zentai csata történetét bemutató kiállítás elemei szakították meg. Megtekintettünk egy animált filmet a csata eseményeiről, egy részletes makett pedig annak helyszínét és lefolyását szemléltette. A lépcsősor végén, feljutva a torony kilátójába a végtelen síkság és a Tisza hosszan nyúló vonala tárult a szemünk elé. Idegenvezetőnk elmondása szerint tiszta időben a szegedi dóm tornya is látható, de nekünk aznap nem volt ilyen szerencsénk.

A napot végül egy kis csokoládékóstolással zártuk. A helyi kézműves boltba tértünk be, ahol a tulajdonos részletesen bemutatta a csokoládé hosszú útját, a közép-amerikai őslakosok italaitól a táblás csokoládé bolti megjelenéséig, és a készítés különösen aprólékos folyamatát is megismerhettük.

A második napon Szabadkára indultunk, ahol a 16. Szabadkai Levéltári Napon vettünk részt. A konferencia témája a „híres levéltárosok” életútja volt. Előadók érkeztek Szerbián kívül Magyarországról, Horvátországból és Szlovéniából is. Budapest Főváros

Fotók: Mátyás Zoltán, Völgyi Réka

Levéltárát képviselve egyesületünk elnöke, Mátyás Zoltán tartott színvonalas előadást Gárdonyi Albert (1874–1946), a Fővárosi Levéltár igazgatója munkásságáról. Az Eperjesen született Gárdonyi (1903-ig Grün) Albert az érettségi után 1892-ben csatlakozott a premontrei rendhez, és 1898-ban a bécsi egyetemen hittudományi doktorátust szerzett. Végül azonban a rendből kilépett és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában helyezkedett el. Ezt követően a Fővárosi Könyvtárnál vállalt állást, majd innen került át 1911-ben a viszonylag frissen létrejött Fővárosi Levéltárhoz. Munkája során kiemelt fontosságúnak találta a kutatás segítését, így számos jegyzék és lajstrom készítéséhez járult hozzá. A történettudomány és a segédtudományok több ága iránt érdeklődött, amiről jelentős tudományos munkássága tanúskodik. Nevéhez kapcsolódik Martinovics Ignác és a vele együtt kivégzett jakobinusok sírjának azonosítása is.

A levéltári rendezvény a szabadkai városháza dísztermében valósult meg, így megcsodálhattuk ezt a különleges épületet is, amelyet 1908–1912 között építettek Komor Marcell és Jakab Dénes tervei alapján. Délután kezdtük meg a város felfedezését, a belváros számos lenyűgöző szecessziós épülete után a zsinagógát tekintettük meg. A különös aprólékosággal díszített épület 1902-ben készült szintén Komor Marcell és Jakab Dénes tervei alapján, szecessziós stílusban. A tervek eredetileg a szegedi zsinagóga építésére kiírt pályázatra készültek, de miután ott másra esett a választás, Szabadkán valósulhattak meg.

Késő délután a zentai sörfőzdébe is ellátogattunk, ahol viszonylag kis mennyiségben készülnek kézműves sörök. Mialatt megismertük a sörfőzés rejtelmeit és az egyes fajták közti különbségeket, meg is kóstolhattuk az elkészült italokat. Az este folyamán jutott idő egy kis sétára a Tiszta partján is. Végül a szálloda éttermében egy csevap vacsorával zártuk a tábor.

A különleges programért, a meghívásért és a szervezésben nyújtott segítségért köszönettel tartozunk a Zentai Történelmi Levéltár munkatársainak.

Kiss-Huszár Renáta